

Nr 556.

Av fru **Svenson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående reformering av läkarutbildningen.*

I två vid 1954 års vårriksdag väckta likalydande motioner (I:46 och II:66) hemställdes, att riksdagen måtte besluta att en befattning som laborator i barnpsykiatri vid universitetet i Uppsala skulle inrättas, förenad med överläkarbefattningen vid barnpsykiatriska avdelningen vid akademiska sjukhuset.

I sitt över motionerna avgivna utlåtande (nr 8, p. 77:o) uttalade statsutskottet att utskottet i likhet med universitetskanslern och läkarutbildningssakkunniga ville framhålla angelägenheten av att planeringen av en nybyggnad för den barnpsykiatriska avdelningen vid akademiska sjukhuset påskyndades, varigenom förutsättningar skapades för inrättande av en ordinarie lärartjänst i barnpsykiatri. Starka skäl talade nämligen enligt utskottets mening för att en dylik tjänst kommer till stånd. Det i motionerna framställda yrkandet om inrättande redan från och med budgetåret 1954/55 av en laboratorbefattning i nämnda ämne var utskottet emellertid inte berett att biträda, varför utskottet hemställde om avslag å motionerna. Riksdagen beslöt i enlighet med statsutskottets hemställan.

Frågan om inrättandet av en ordinarie lärartjänst i barnpsykiatri vid universitetet i Uppsala har vidare tagits upp i propositionen nr 212. Riksdagen har beslutat att till höstsessionen med 1954 års riksdag uppskjuta behandlingen av denna proposition. Med anledning härav får jag anföra följande.

Läkarutbildningssakkunniga har i sitt betänkande med förslag rörande läkarutbildningen (SOU 1953:7) anfört bland annat följande. Den stora del av psykiatriska kliniken i Uppsala, som nu upptas av den barnpsykiatriska avdelningen, skapar svåra olägenheter för undervisningen i psykiatri. Med hänsyn härtill och med hänsyn till behovet av ytterligare möjligheter till specialutbildning i barnpsykiatri vid olika kliniker i landet framhåller kommittén den nuvarande anordningens nackdelar och rekommenderar, att planeringen av en nybyggnad för den barnpsykiatriska avdelningen påskyndas. En sådan lösning av barnpsykiatriska avdelningens problem i Uppsala skulle, framhåller kommittén, skapa möjligheter för inrättandet av ytterligare en professur i ämnet, vilket kommittén finner vara av behovet synnerligen påkallat.

I remissyttrande över läkarutbildningssakkunnigas betänkande har medicinska fakulteten i Uppsala framhållit, att, därest ytterligare professorer i barnpsykiatri kommer att inrättas, det synes fakulteten naturligt, att den första förläggs till Uppsala, där redan en omfattande barnpsykiatrisk verksamhet bedrivs i samarbete med länets öppna psykiska barn- och ungdomsvård.

Ecklesiastikministern har, såvitt nu är i fråga, utan närmare motivering godtagit läkarutbildningssakkunnigas förslag.

Till stöd för yrkandet i de inledningsvis nämnda båda motionerna har i huvudsak anförts följande.

Den barnpsykiatriska avdelningen vid akademiska sjukhuset i Uppsala togs i bruk den 1 mars 1947. Den har till sitt förfogande en vårdavdelning med 14 platser för barn och sex platser för ungdom, till vilken är ansluten en tämligen omfattande poliklinik. Avdelningen förestods de första åren av en underläkare med biträdande överläkares ställning. Den 1 mars 1950 inrättades med medicinalstyrelsens godkännande en särskild tjänst som extra läkare med kompetens som överläkare.

Alltifrån avdelningens öppnande 1947 har dess överläkare biträtt i undervisningen för medicine kandidater genom en samtidigt med kursen i psykiatri givna föreläsningsserie i barnpsykiatri om 12 timmar per kurs samt rondundervisning och demonstrationer. Härtill kommer sedan 1950, efter frivilligt åtagande, 6 föreläsningar i barnpsykologi och barnpsykiatri tre gånger årligen i anslutning till kurserna i pediatrik samt varje vecka återkommande konferenser mellan barnpsykiatriska och pediatrika klinikerna. Under hela arbetsåret meddelar överläkaren dessutom fortlöpande handledning av underläkare och övrig personal, som avser att specialisera sig på detta utomordentligt viktiga arbetsområde.

Den nuvarande formen för ovannämnda överläkarbefattning vid barnpsykiatriska avdelningen har karaktären av ett provisorium. Överläkaren förordnas endast för en tid av ett år i sänder, avlönas genom ett arvode och är ej tillförsäkrad pension eller andra förmåner. En sådan anordning innebär stora olägenheter. Ovissheten om huru länge vederbörande myndigheter kommer att medge ytterligare förordnande av extra överläkare för upprätthållandet av provisoriet i dess nuvarande form medför ett osäkerhetstillstånd, som är till men för verksamheten i dess helhet, då väl kvalificerade innehavare av tjänsten ej kan beräknas kvarstanna utan tvingas söka andra befattningar, som ger fastare anställningsvillkor och vissa garantier vid sjukdom och ålderdom.

Riktigheten av den sålunda förda argumentationen har inte från något håll bestritts. Sedan i våras, då riksdagen behandlade dessa motioner och då propositionen nr 212 avlämnades, har överläkarens ställning så till vida ändrats, att överläkartjänsten från och med den 1 juli innevarande år överförts från en arvodestjänst till en befattning som förste underläkare med biträdande överläkares ställning, en ändring, som dock fortfarande ej givit tjänstens innehavare en självständig tjänsteställning eller

rätt till pension, vissa löneförmåner vid längre tids sjukdom eller dylikt.

De anmärkningar, som gjorts i fråga om den barnpsykiatriska avdelningens lokalförhållanden, har huvudsakligen gällt lokalerna för den öppna mottagningen, vilka varit trånga och otillräckliga; trots detta har en ej obetydlig poliklinisk verksamhet bedrivits där. Vårdavdelningens omfång och utrustning är däremot fullt jämförlig med motsvarande avdelningar vid karolinska sjukhuset och Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus i Stockholm och har framför dem företrädet att kunna mottaga ej endast barn utan även ungdomsfall.

En avgörande förbättring av lokalförhållandena för den öppna mottagningen kommer dock att inträda, då förutvarande intendentskontoret efter vissa ändringsarbeten vid årsskiftet 1954/1955 beräknas tagas i bruk som öppen mottagningsavdelning för det barnpsykiatriska klientelet. Dessa lokaler, som är ljusa och trevliga, är centralt belägna inom den äldre delen av sjukhuset och ligger på ett fördelaktigt sätt i närheten av barnkliniken, ett förhållande, som dels underlättat vissa undersökningar av barnens kroppsliga tillstånd, dels gör det lättare för de medicine kandidater, som fullgör sin tjänstgöring vid barnkliniken, att delta i undersökningar och demonstrationer av barn med nervösa och psykiska rubbningar av skilda slag. Dessa lokaler, som omfattar en yta av drygt 100 m² fördelad på fem rum, hall och biutrymmen, ger tillfredsställande arbetsplats för två läkare, psykolog, kurator samt övrig erforderlig personal. Härigenom kommer den öppna mottagningen, som hittills omfattat ca 300 fall årligen, att väsentligen kunna utökas och utbildningskapaciteten för såväl medicine kandidater som redan färdiga läkare att ökas i motsvarande utsträckning.

Såsom framgår av det anförda får den barnpsykiatriska avdelningen genom de vidtagna dispositionerna sina lokalförhållanden i ett tills vidare fullt acceptabelt skick. Helt tillfredsställande blir anordningen inte, och därför kvarstår det av läkarutbildningssakkunniga, ecklesiastikministern och statsutskottet uttalade önskemålet att planeringen av en nybyggnad för den barnpsykiatriska avdelningen påskyndas. Något yrkande härom anser jag mig inte behöva framställa, då jag förutsätter att vederbörande myndigheter med kännedom om statsmakternas inställning forcerar denna fråga även utan uttrycklig formell framställning från riksdagens sida. Först när denna nybyggnad kan tagas i bruk föreligger möjligheter för inrättandet av en Uppsala-professur i ämnet, vilket samtliga sakkunniga funnit vara av behovet synnerligen påkallat. Däremot ger utvidgningen av avdelningens lokaler enligt min mening fullt tillfredsställande underlag för den laboratur, som statsutskottet så sent som i våras

avstyrkte endast med hänsyn till lokalernas då otillfredsställande skick.

Många läkare ville, om blott möjligheterna funnes, skaffa sig specialistutbildning i barnpsykiatri. Landets mödrar känner starkt behovet av medicinsk rådgivning i uppfostringsfrågor och annan mentalhygienisk upplysning. Landstingen har i stor utsträckning behjärtat dessa önskemål, men deras initiativ strandar ofta på våra bristfälliga utbildningsresurser för barnpsykiatrer. Riksdagen har vid flera tillfällen visat sitt intresse för den psykiska barna- och ungdomsvården men därvid också påtalat de bristande utbildningsmöjligheterna inom den för verksamheten grundläggande specialiteten, barnpsykiatri. Under sådana omständigheter kan jag inte finna det försvarligt att inte bereda föreståndaren för den barnpsykiatriska avdelningen vid landets äldsta universitet den starkare ställning, som inrättandet av en laboratur medför. Det sagda gäller så mycket mer, som merkostnaden för en laboratur i förhållande till den nuvarande, provisoriska anordningen är bagatellartad.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 212 måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till 1955 års riksdag om inrättande från och med den 1 juli 1955 av en tjänst såsom laborator i barnpsykiatri vid universitetet i Uppsala, förenad med överläkarbefattningen vid akademiska sjukhuset.

Stockholm den 19 oktober 1954.

Gärda Svenson.